

Na ostatnim posiedzeniu FATF w październiku 2018 r. został uzgodniony i przyjęty **poradnik FATF dla sektora papierów wartościowych na temat stosowania podejścia opartego na ryzyku (ang. RBA, risk - based approach)**. Poradnik w języku angielskim jest dostępny na stronie FATF, link: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/rba-securities-sector.html>

Wstęp oraz cele

1. Poradnik dot. stosowania podejścia opartego na ryzyku (ang. RBA) w sektorze papierów wartościowych zawiera ogólną prezentację podejścia opartego na ryzyku oraz szczegółowe porady dla uczestników rynku papierów wartościowych, jak również dla organów nadzoru nad tym sektorem.
2. Podejście partne na ryzyku jest zasadniczym elementem wdrożenia Rekomendacji FATF. Podejście oparte na ryzyku oznacza, że nadzorcy, instytucje finansowe oraz pośrednicy identyfikują, szacują oraz rozumieją ryzyko prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (ang. ML/FT), na które są narażeni, oraz że wdrażają odpowiednie działania ograniczające to ryzyko. Podejście takie umożliwia koncentrację zasobów tam, gdzie ryzyko jest wyższe.
3. **Celem poradnika jest wsparcie opracowania oraz wdrożenia podejścia opartego na ryzyku, przy uwzględnieniu krajowej oceny ryzyka ML/FT oraz krajowych ram prawnych i proceduralnych.** Poradnik nie jest wiążący, wykorzystuje doświadczenia państw oraz sektora prywatnego i może wspierać efektywne wdrożenia aplikacji FATF.
4. Poradnik prezentuje generalnie podejście oparte na ryzyku oraz zapewnia szczegółowe porady dla firm oraz pośredników, jak również dla nadzorców. **Poradnik był opracowywany wspólnie z sektorem prywatnym w celu zapewnienia, że opiera się na wiedzy fachowej oraz dobrych praktykach jego uczestników.**

Kluczowe aspekty

5. **Poradnik opisuje różne rodzaje dostawców papierów wartościowych którzy uczestniczą w transakcjach obrotu papierami wartościowymi** oraz ich modele biznesowe. Wskazuje też kluczowe cechy transakcji w obrocie papierami wartościowymi, które mogą stwarzać sprzyjające okoliczności dla przestępców, jak również działania jakie mogą być podejmowane w celu podjęcia działań w takich sytuacjach.
6. **Poradnik podkreśla cechy szczególne charakterystyczne dla sektora papierów wartościowych, które należy uwzględniać podczas stosowania podejścia opartego na ryzyku.**
W szczególności:
 - a) Wyjaśnia rolę oraz zakres odpowiedzialności pośredników, którzy mogą świadczyć usługi w imieniu dostawców papierów wartościowych klientom dostawców papierów wartościowych, klientom pośredników lub w obu przypadkach. Podkreśla, że charakter relacji gospodarczej pomiędzy dostawcą papierów wartościowych, pośrednikiem oraz każdym innym zaangażowanym klientem będzie miał wpływ na sposób zarządzania ryzykiem ML/FT.
 - b) Wyjaśnia, że podczas ustalania rodzaju oraz zakresu środków bezpieczeństwa finansowego jakie mają być zastosowane, dostawcy papierów wartościowych powinni wiedzieć czy ich klient działa we własnym imieniu czy jako pośrednik w imieniu innego klienta.
 - c) Wyjaśnia, że nie oczekuje się i nie ma wymogu by dostawca papierów wartościowych stosował środki bezpieczeństwa finansowego w odniesieniu do klienta będącego

pośrednikiem, co jest jednakże obowiązkiem pośrednika. Znajomość bazy klientów pośrednika może być przydatna w procesie szacowania ryzyka związanego z danym pośrednikiem. Poziom wiedzy na jego temat powinien być skorelowany z poziomem ryzyka danego pośrednika.

- d) Jako, że pewne relacji gospodarcze w sektorze papierów wartościowych mogą mieć charakterystykę zbliżoną do charakterystyki transgranicznych bankowych relacji korespondenckich, poradnik zawiera opis jak należy stosować wymogi AML/CFT w przypadku takich relacji.
7. Opracowanie oceny ryzyka ML/FT jest punktem wyjściowym w procesie stosowania podejścia opartego na ryzyku przez podmioty sektora papierów wartościowych:
- a) zasadniczym jej celem jest zrozumienie oraz ograniczenie inherentnego ryzyka ML/FT oraz umożliwienie dostawcom papierów wartościowych na efektywne zarządzanie ryzykiem rezydualnym.
 - b) Powinna być dostosowana do natury, wielkości oraz poziomu złożoności działalności. Oznacza to, że prosta ocena ryzyka mogła by być wystarczająca dla mniejszych dostawców, ale jeśli dostawcy stanowią część grupy, to ocena ryzyka powinna uwzględniać poziom gotowości do podejmowania ryzyka przez grupę, jak również jej strukturę.
 - c) Powinna być regularnie przeglądana i uaktualniana.
8. Poradnik **zapewnia przykłady następujących czynników ryzyka: geograficznych, w odniesieniu do klienta, produktu/usługi/transakcji, które powinny być brane pod uwagę przez dostawców papierów wartościowych podczas dokonywania oceny ryzyka.**
9. W odniesieniu do definicji środków ograniczających ryzyko, poradnik ilustruje **jak intensywność i zakres środków bezpieczeństwa finansowego będą uzależnione od ryzyka ML/FT.** Zwiększone środki bezpieczeństwa finansowego będą stosowane w sytuacjach większego ryzyka, a środki uproszczone w przypadkach ryzyka mniejszego. Zapewnia także przykłady środków zwiększonych i uproszczonych.
10. Poradnik **podkreśla wagę kontroli wewnętrznej:**
- a) „melodia z góry”, czyli zaangażowanie wyższej rangi kierowniczej oraz zarządu w zarządzanie ryzykiem, proces podejmowania decyzji, w mechanizmy kontroli oraz we wsparcie inicjatyw AML/CFT
 - b) dostawcy papierów wartościowych, którzy dystrybuują produkty lub usługi poprzez pośredników, takich jak brokerzy papierów wartościowych lub platformy funduszy, powinni te sieci dystrybucji uwzględniać w procesach oceny wewnętrznego ryzyka ML/FT
 - c) odpowiednie procesy komunikacji wewnętrznej powinny łączyć zarząd, osobę odpowiedzialną za realizację obowiązków AML/CFT, odpowiedni komitet (np. komitet ryzyk lub etyki/zgodności), departament IT, jak również każdy inny obszar działalności.
 - d) znaczenie niezależnej kontroli programu AML/CFT, polityki, procesów oraz jakości procesu zarządzania ryzykiem.
11. Poradnik wyjaśnia, że **obowiązek raportowania podejrzanych transakcji nie jest obowiązkiem uzależnionym od poziomu ryzyka, ale że należy go wypełniać bez względu na wartość transakcji.** Podczas gdy polityki oraz procesy, które nakazują dostawcom papierów wartościowych powziąć podejrzenie, mogą być oparte o analizę ryzyka, to dostawca papierów wartościowych powinien raportować o działalności w momencie powzięcia podejrzenia.
12. Poradnik podaje aktualne przykłady wskaźników charakteryzujących podejrzaną działalność w odniesieniu do sektora papierów wartościowych, która może mieć skutek w postaci

przekazania raportu o podejrzanej transakcji lub zastosowania dodatkowych środków bezpieczeństwa finansowego przez dostawcę papierów wartościowych.

13. W zakresie nadzoru AML/CFT poradnik pokazuje praktyczne przykłady praktyk nadzorczych różnych państw w zakresie wdrożenia podejścia opartego na ryzyku w sektorze papierów wartościowych, a także:

- a) dostarcza przykłady czynnika ryzyka inherentnego, które nadzorcy powinni rozważyć podczas dokonywania analizy oraz oszacowania sektora papierów wartościowych (np. natura i złożoność produktów i usług, wielkość oraz model gospodarczy, informacje finansowe i księgowe, kanały dystrybucji, profile klientów, usytuowanie geograficzne oraz kraje w których prowadzona jest działalność), jak również kontrola na miejscu.
- b) prezentuje sposoby obniżania ryzyka ML/FT, w oparciu o zasadę, że większe zasoby nadzorcze oraz wyższy priorytet powinny być przyznane obszarom wyższego ryzyka ML/FT
- c) podkreśla wagę spójnego podejścia na poziomie grupy, włączając wspólną na poziomie grupy ocenę ryzyka ML/FT oraz wymianę stosownych informacji pomiędzy zaangażowanymi nadzorcami
- d) zapewnia wskazówki na temat sposobu nadzorowania dostawców papierów wartościowych w kontekście transgranicznym.